

Kohtuasi C-129/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

19. veebruar 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. jaanuar 2019

Kassaator:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Vastustaja:

BV

Vaidluse ese

Presidenza del Consiglio dei Ministri (ministrite nõukogu eesistuja) vaidlustas Corte di appello di Torino (Torino apellatsioonikohus) otsuse, millega viimane jättis peaaegu täielikult muutmata Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus) esimeses kohtuastmes tehtud otsuse, millega Itaalias elavale Itaalia kodanikule, kes oli tahtliku vägivallakuriteo ohver, anti õigus sellele, et Itaalia riik hüvitab talle kahju, mis põhjustati sellega, et direktiivi 2004/80/EÜ ei võetud üle riigisisisesse õiguskorda.

Põhikohtuasja ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluse ese on nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/80/EÜ, *mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist*, (edaspidi „direktiiv“) üle võtmise kohustuse rikkumine, eelkõige mis puudutab selle artikli 12 lõiget 2.

Eelotsuse küsimused

Euroopa Liidu Kohtul palutakse öelda (põhikohtuasja asjaoludel, milleks on kahju hüvitamise nõue, mille esitas püsivalt Itaalias elav Itaalia kodanik riigi kui seadusandja vastu sellepärast, et viimane jättis üle võtmata ja/või ei võtnud nõuetekohaselt üle ja/või ei võtnud täielikult üle liikmesriikidele nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivis 2004/80/EÜ, mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist, ette nähtud kohustusi ja konkreetselt selle artikli 12 lõikes 2 sätestatud kohustust kehtestada 1. juuliks 2005 (nagu on ette nähtud järgneva artikli 18 lõikes 1) üldine hüvitisskeem, mis tagab õiglase ja asjakohase hüvitise kõikide tahtlike vägivallakuritegude ohvritele (sh seksuaalkuritegu, mille ohver oli kassaator) juhul, kui neil ei ole võimalik saavutada seda, et otseselt vastutavad isikud kantud kahju täielikult hüvitavad):

- a) kas juhul, kui nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/80/EÜ, mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist, – mis ei ole vahetult kohaldatav – ei ole riigisisesele õiguskorda üle võetud õigeaegselt (ja/või täielikult) osas, mis puudutab sellega ette nähtud vägivallakuritegude ohvritele kahju hüvitamise süsteemi kehtestamist, mis tekitab liikmesriigile kohustuse hüvitada kahju piiriülestele isikutele, kellele see direktiiv on ainult adresseeritud, vastavalt Euroopa Kohtu praktikast (nende hulgas kohtuotsused *Francovich* ning *Brasserie du Pêcheur ja Factortame III*) tulenevatele põhimõtetele, kohustab [Euroopa Liidu] õigus ette nägema liikmesriigi samalaadse vastutuse mittepiiriüleste isikute (st selles riigis elavate isikute) suhtes, kes ei ole direktiivi rakendamisest saadava kasu otsesed adressaadid, kuid kes selleks, et vältida võrdse kohtlemise/diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumist [Euroopa Liidu] õiguses, oleksid – kui direktiiv oleks üle võetud õigeaegselt ja täielikult – pidanud ja võinud kasu saada selle direktiivi (st eespool nimetatud hüvitisskeemi) kasuliku mõju laiendamisest;

- olenevalt vastusest eespool toodud küsimusele:

- b) kas siseministri 31. augusti 2017. aasta dekreediga (antud 7. juuli 2016. aasta seaduse nr 122 (Õigusnormid, millega võetakse kohustused, mis tulenevad Itaalia kuulumisest Euroopa Liitu; Euroopa seadus nr 2015-2016) ning selle hilisemate muudatuste (mis tehti 20. novembri 2017. aasta seaduse nr 167 artikliga 6 ja 30. detsembri 2018. aasta seaduse nr 145 artikli 1 lõigetega 593–596) artikli 11 lõike 3 alusel) tahtlike vägivallakuritegude (ja konkreetselt karistusseadustiku artiklis 609-bis seksuaalkuriteo ohvritele) kindlas summas 4800 eurot ette nähtud hüvitist võib pidada „ohvritele õiglaseks ja asjakohaseks hüvitiseks“, mis on nähtud ette direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikes 2?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/80/EÜ, mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist (eelkõige põhjendused 2, 6 ja 14 ning artiklid 12 ja 18)

ELL artikkel 18

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 20, 21 ja 51

Viidatud riigisisese õigusnormid

Karistusseadustiku (codice penale) artikkel 609-bis „Seksuaalvägivald“

7. juuli 2016. aasta seadus nr 122 „Õigusnormid, millega võetakse kohustused, mis tulenevad Itaalia kuulumisest Euroopa Liitu“; Euroopa seadus nr 2015-2016 (Legge 7 luglio 2016, n. 122 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea - Legge europea 2015-2016*), mis jõustus 23. juulil 2016 (muudetud kõigepealt 20. novembri 2017. aasta seaduse nr 167 „Õigusnormid, millega võetakse kohustused, mis tulenevad Itaalia kuulumisest Euroopa Liitu“; Euroopa seadus nr 2017, (legge 20 novembre 2017, n. 167 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea - Legge europea 2017*) artikliga 6, ning viimasena 30. detsembri 2018. aasta seaduse nr 145 „Riigi prognoosbilanss 2019. rahandusaastaks ja mitmeaastane bilanss ajavahemikuks 2019–2021“ (legge 30 dicembre 2018, n. 145 *Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2019 e bilancio pluriennale per il triennio 2019-2021*) artikli 1 lõigetega 593–596). Eelkõige:

- artikkel 11, mille lõikes 1 on nähtud ette „õigus hüvitisele, mille kohaselt peab riik hüvitama kahju tahtliku vägivallakuriteo ohvrile ja igal juhul karistusseadustiku artiklis 603-bis kirjeldatud kuriteo ohvrile, kuid mitte artiklites 581 ja 682 kirjeldatud kuritegude ohvritele, v.a juhul, kui esinevad karistusseadustiku artiklis 583 ette nähtud asjaolud“. Lõike 2 kohaselt makstakse hüvitist tapmise, seksuaalse vägivalla või raske kehavigastuse eest ohvrile või kui ohver kuriteo tagajärjel sureb, tema õigusjärglastele artikli 11 lõikes 3 nimetatud ministeeriumi dekreedis kindlaks määratud ulatuses. Teiste kuritegude puhul peale eespool nimetatute makstakse hüvitist aga ravi- ja abikulude hüvitamiseks.

Ministri 31. augusti 2017. aasta dekreet, millega määratakse kindlaks tahtlike vägivallakuritegude ohvritele makstava hüvitise summad (Decreto del Ministro dell'interno 31 agosto 2017 *Determinazione degli importi dell'indennizzo alle vittime dei reati intenzionali violenti*). Selles dekreedis on tahtlike vägivallakuritegude ohvritele makstava hüvitise summad kindlaks määratud järgmiselt: „a) tapmise eest kindel summa 7200 eurot ning abikaasa – isegi lahuselava või lahutatud abikaasa – või ohvriga afektiivses suhtes oleva või olnud isiku poolt toime pandud tapmise eest 8200 eurot ainult ohvri lastele;

b) karistusseadustiku artiklis 609-bis kirjeldatud seksuaalkuriteo eest – v.a juhul, kui esineb kergendav asjaolu, – kindel summa 4800 eurot; c) muude kuritegude eest peale punktides a ja b nimetatud kuritegude kuni 3000 eurot ravi- ja abikulude hüvitamiseks“ (artikkel 1).

Tsiviilseadustiku (codice civile) artiklis 1218 on sätestatud: „*Võlgnik, kes ei tasu täpselt summat, mille ta võlgneb, on kohustatud kahju hüvitama, kui ta ei tõenda, et kohustuste täitmata jätmine või viivitus on tingitud võimatusest makset teha, mille põhjust ei saa panna süüks talle.*“

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Üks Rumeenia päritolu Itaalia kodanik, kes elab püsivalt Itaalias (edaspidi „BV“), langes 2005. aasta oktoobris Torinos tahtliku vägivallakuriteo (seksuaalvägivalla) ohvriks, mille panid toime kaks Rumeenia kodanikku. Viimased mõisteti selle kuriteo eest kriminaalkorras süüdi jõustunud kohtuotsusega ning neile mõisteti kümme aastat ja kuus kuud vangistust ja eraldi kohtuotsusega kohustati neid kahju hüvitama, mõistes BV kasuks välja 50 000 euro suuruse esialgse hüvitise, mis tuli kohe ära maksta. Ohver seda summat siiski ei saanud, sest kuriteo toimepanijad kadusid.
- 2 BV pöördus 2009. aasta veebruaris Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus) poole, et tuvastataks Presidenza del Consiglio dei Ministri (ministrite nõukogu eesistuja, edaspidi „PCM“) tsiviilvastutus direktiivis 2004/80 sätestatud kohustuste üle võtmata jätmise ja/või mittenõuetekohase ja/või ebatäieliku ülevõtmise eest.
- 3 PCM palus jätta nõue rahuldamata, väites, et direktiivis 2004/80/EÜ peetakse silmas ainult piiriüleseid olukordi; et artikli 12 lõike 2 sisu oli ebamäärane, niisugune, et riigisisene seadusandja oleks pidanud valima konkreetsed kuriteoliigid, mille puhul makstakse selles ette nähtud hüvitist, või tegema kindlaks, missugune summa on õiglane, mis tuleks ohvrile välja mõista; et Itaalias on juba ette nähtud samalaadne hüvitiskeem tahtlike vägivallakuritegude ohvrite huvides, kuigi see on piiratud teatavate juhtudega, näiteks eelkõige terrorikuriteod ja maffia kuritegude liiki teod, samuti liigikasuvõtmine ja väljapressimine.
- 4 Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus) tuvastas 26. mai 2010. aasta kohtuotsusega sisulistes küsimustes PCM rikkumise, mis seisneb selles, et direktiivi 2004/80 ei võetud üle, ning mõistis BV kasuks välja 90 000,00 euro suuruse hüvitise.
- 5 PCM esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Corte di appello di Torinole (Torino esimese astme kohus). Corte d'appello (apellatsioonikohus) kinnitas 23. jaanuaril 2012 avalikult kuulutatud kohtuotsusega, et Itaalia riik on pannud toime rikkumise sellega, et ei täitnud direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikes 2 sätestatud kohustust. Corte d'appello (apellatsioonikohus) rahuldab seega PCM

apellatsioonkaebuse ainult osaliselt, piirdudes sellega, et vähendas BV kasuks välja mõistetud summa 50 000 euroni.

- 6 PCM esitas selle Corte di appello di Torino (Torino apellatsioonikohus) otsuse peale kassatsioonkaebuse. Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) menetlus peatati, oodates Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsuseid seoses rikkumismenetlusega, mille kutsus esile Euroopa Komisjon 22. detsembril 2014, esitades hagi Itaalia Vabariigi vastu (kohtuasi C-601/14), ja Tribunale di Roma (Rooma esimese astme kohus) eelotsusetaotluse kohta, mille viimane esitas 24. märtsil 2015 kuulutatud kohtumäärusega ja mis puudutab viidatud direktiivi artikli 12 lõike 2 tõlgendamist.
- 7 Pärast kohtulahendit kahes eespool nimetatud kohtuasjas (esimeses suurkoja 11. oktoobri 2016. aasta otsusega kohtuasjas C-601/14; teises presidendi 28. veebruari 2017. aasta määrusega pärast seda kui eelotsusetaotluse esitanud kohus loobus eelotsusetaotlusest) jätkati menetlust käesolevas kohtuasjas.

Poolte peamised argumendid

- 8 PCM väidab, et õiguslikud tingimused, mille korral tekib riigil vastutus kahju eest, mis põhjustati direktiivi 2004/80 riigisisesele õigusele ülevõtmisega, ei ole täidetud. Täpsemalt väidab PCM, et direktiiv ja konkreetselt selle artikkel 12 ei anna õigusi, millele riigis elavad isikud saaksid oma riigi suhtes otse tugineda, sest sellele saab viidata ainult „piiriülestes olukordades“, kuna selle eesmärk on tagada, et kui tahtlik vägivallakuritegu pannakse toime mõne teise liikmesriigi territooriumil kui see, kus ohver elab, on viimase käsutuses hüvitamismenetlused, mis on nähtud ette kuriteo toimepanemise kohas. PCM väidab ka, et BV-le mõisteti hüvitisena välja liiga suur summa.
- 9 BV meenutab teiste summade kohta, mille on arvutanud välja teised sisulistes küsimustes otsuse teinud kohtud, et nad on rahuldanud Itaalia riigi vastu esitatud nõudeid hüvitada direktiivi 2004/80 üle võtmata jätmisega põhjustatud kahju seksuaalvägivalla ohvrite korral, mõistes nende kasuks välja 70 000 ja 150 000 eurot, mille Corte di appello di Milano (Milano apellatsioonikohus) jättis 18. aprilli 2017. aasta otsusega nr 1653 muutmata.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

Esimene eelotsuse küsimus

- 10 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) väidab, et Euroopa Kohtu nüüdseks väljakujunenud juhise kohaselt on põhimõte, mille kohaselt on riigil lepinguväline vastutus talle süüks pandavate liidu õiguse rikkumisega isikutele põhjustatud kahju eest, liidu õiguskorrale omane, ning kahju kandutele antakse õigus kahju hüvitamisele selle vastutuse tõttu, tingimusel et täidetud on kolm tingimust: 1) rikutud õigusnorm peab andma õigusi üksikisikutele; 2) rikkumine

peab olema piisavalt selge; 3) liikmesriigile pandud kohustuse rikkumise ja kahju kandnud isikute kahju vahel peab olema otsene põhjuslik seos.

- 11 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvates tuleb punktis a toodud eelotsuse küsimuse puhul keskenduda just esimesele eespool näidatud tingimustest. Ei ole nimelt mingit kahtlust, kas ülejäänud kaks tingimust on käsitleval juhul täidetud, sest Euroopa Kohus tuvastas (kohtuotsuses C-601/14), et Itaalia riik on pannud toime rikkumise, mis puudutab direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikega 2 kehtestatud kohustuse rakendamist, ning sellepärast, et kahju, mida BV väidab end olevat kandnud seetõttu, et seda kohustust ei võetud üle õigeaegselt ja/või täielikult, on selle rikkumisega põhjuslikult seotud.
- 12 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) rõhutab, et Euroopa Kohus nõustus kohtuotsuses C-601/14, et „kuna Itaalia Vabariik ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et tagada kõigi oma territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitisskeemi olemasolu piiriülestel juhtudel, siis on ta rikkunud direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikest 2 tulenevat kohustust“.
- 13 Seda eeldusel – mida Euroopa Kohus on selgitanud direktiivi 2004/80 koguulatust käsitleva tõlgenduse lõpus (kohtuotsuse C-601/14 punktid 36–44) –, et selle artikli 12 lõiget 2 tuleb tõlgendada „nii, et selle eesmärk on tagada liidu kodanikule õigus õiglasele ja asjakohasele hüvitisele kahju eest, mis on talle osaks langenud liikmesriigis, kus ta viibib vaba liikumise õigust kasutades, ning selleks paneb see säte kõigile liikmesriikidele kohustuse tagada kõigi oma territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitisskeemi olemasolu“ (punkt 45).
- 14 Mis puudutab Itaalia Vabariigi vastuväidet, et direktiivist 2004/80 tulenevad kohustused on piiratud (punkt 48), siis kohtuotsuses C-601/14 rõhutati, et – kuigi Euroopa Kohus „on juba otsustanud, et direktiiv 2004/80 näeb ette hüvitise üksnes sellise tahtliku vägivallakuriteo puhul, mis on toime pandud liikmesriigis, kus ohver viibib vaba liikumise õigust kasutades, mis tähendab, et puhtalt riigisisene olukord selle direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu“ (punkt 49), piirdus Euroopa Kohus „täpsustamisega, et direktiiviga 2004/80 loodud koostöösüsteem puudutab vaid hüvitise kättesaadavust piiriülestel juhtudel, välistamata siiski seda, et direktiivi artikli 12 lõige 2 paneb direktiivi eesmärgi täitmise tagamiseks liikmesriikidele kohustuse võtta vastu riiklik skeem, mis tagab hüvitise kõigi oma territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvritele“ (punkt 49; vt ka punkt 50).
- 15 Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) sõnul on kohtuotsus C-601/14 kooskõlas Euroopa Kohtu eelnevate otsustega, milles on direktiivi 2004/80 mõistetud nii, et see reguleerib ainult „piiriüleseid olukordi“ (vt 28. juuni 2007. aasta kohtuotsus *Dell’Orto*, C-467/05, punktid 57 ja 59; 12. juuli 2012. aasta kohtuotsus *Giovanardi*, C-79/11, punkt 37, ning 30. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus *Paola C.*, C-122/13, punktid 12 ja 13).

- 16 Seega tuleb ainuüksi direktiivi 2004/80 põhjal asuda seisukohale, et sellega, kui Itaalia riik täidab kohustuse näha ette „kõigile“ oma territooriumil toime pandud vägivallakuritegude ohvritele (seega ka seksuaalkuritegude ohvritele) hüvitise maksmise skeem, püütakse reguleerida „piiriüleseid olukordi“, mitte „riigisiseseid olukordi“. Sellest jäeldub, et direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikes 2 sätestatud õigusnorm toob juhul, kui Itaalia riik seda rikub, õiguse riigi kui seadusandja õigusvastase käitumisega põhjustatud kahju hüvitamisele otsekohe ja otseselt kaasa ainult „piiriüleste olukordade puhul“ ning seega mitte otsekohe ja otseselt tahtlike vägivallakuritegude ohvritele, kes elavad püsivalt Itaalia riigis.
- 17 Punktis a toodud eelotsuse küsimus on seega asjakohane, sest eitav vastus tooks kaasa tagajärgi sellele hüvitise saamise õigusele, mille BV arvab endal olevat.
- 18 See eelotsuse küsimus jääb asjakohaseks ka 7. juuli 2016. aasta seaduse nr 122 hiljutist sissejuhatust arvestades, sest selles nähti konkreetselt rikkumismenetluse tulemusena ette „õigus hüvitisele seksuaalvägivalla korral“ ning selle regulatsioon muudeti 2017. aasta seadusega nr 167 tagasiulatuvaks ja kohaldatavaks ka tahtlike vägivallakuritegude suhtes, mis pannakse toime „*pärast 30. juunit 2005 ja enne selle seaduse jõustumist*“, kusjuures hüvitise taotluse esitamise tähtaega hakatakse 2018. aasta seaduse nr 145 alusel uuesti arvestama.
- 19 Tuleb siiski märkida, et kuigi BV suhtes võib kohaldada 2016. aasta seadust nr 122, on eelotsuse küsimus asjakohane, sest BV väidab, et tal on õigus selle kahju hüvitamisele, mis põhjustati nii, et riik ei täitnud oma kohustust liidu õigus õigeaegselt üle võtta, mitte ei nõua riigisisese õiguse alusel hüvitist, mis on tegelikult selles seaduses sätestatud.
- 20 Konkreetselt on tegemist kahju hüvitamise nõudega, mis on esitatud riigi kui seadusandja vastu Euroopa Liidu õiguses sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte ja/või diskrimineerimiskeelu põhimõtte rikkumise tõttu, mis pandi toime direktiivis 2004/80 ette nähtud kohustuste liiga hilise ja/või mitterõuetekohase ja/või ebatäieliku ülevõtmisega.
- 21 Selles küsimuses meenutab Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mis käsitleb põhiõigusi (12. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-442/00: Caballero, punkt 30), mille hulgas on konkreetselt võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtted (C-442/00, punkt 30, C-81/05 *Cordero Alonso*, punkt 45; 16. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus *Molinari jt* liidetud kohtuasjades C-128/07–C-131/07, punkt 24).
- 22 Võrdse kohtlemise põhimõtte on leidnud selge väljenduse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 20. Kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte on sätestatud juba ELL artiklis 18 (endine EÜ artikkel 12) ja seejärel sätestati see harta artikli 21 punktis 2.
- 23 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) meenutab harta õiguslikku jõudu ja selle kohaldamist (22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus *DEB*, C-279/09, punkt 30; 15. septembri 2011. aasta kohtuotsus *Murat Dereci*, C-256/11,

- punkt 71) ning meenutab, et kohustus järgida liidu raames kindlaks määratud põhiõigusi on liikmesriikidel ainult siis, kui nad kohaldavad liidu õigust, mille tõttu nõuab ka harta artiklis 51 kasutatud mõiste „liidu õiguse kohaldamine“ teatava tugevusega seose olemasolu (29. mai 1997. aasta kohtuotsus *Kremzow*, C-299/95, punkt 16; 6. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *Siragusa*, C-206/13, punktid 24 ja 25).
- 24 Eespool nimetatud seost Euroopa Liidu õiguskorraga on peetud vajalikuks ka seoses lepinguvälise vastutuse tuvastamise kaebusega, mis on esitatud liikmesriigi vastu liidu õiguse väidetava rikkumise tõttu, eeldusel et niisuguse liikmesriigi kodanikul võivad olla ELTL artiklites 49, 56 ja 63 ette nähtud põhiõigused (15. novembri 2016. aasta kohtuotsus *Ullens de Schooten*, C-268/15, punktid 52 ja 53).
- 25 Selles kohtuotsuses meenutas Euroopa Kohus, et „ELTL artiklis 49, 56 või 63 ette nähtud põhivabaduste tõlgendamine võib kohtuasjas, mille kõik asjaolud on üheainsa liikmesriigi sisesed, osutada asjakohaseks, kui siseriiklik õigus kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut tagama selle kohtu asukoha liikmesriigi kodanikule samad õigused kui need, mis samasuguses olukorras tulenevad liidu õigusest mõne teise liikmesriigi kodanikule“, (punkt 52) ning „[s]ama kehtib ka juhul, kui põhikohtuasja asjaolud ei ole küll otseselt liidu õiguse kohaldamisalas, kuid liidu õigusnormid on muudetud kohaldatavaks siseriikliku õigusega, mille kohaselt järgitakse olukordades, kus kõik asjaolud on üheainsa liikmesriigi sisesed, lahenduse leidmisel liidu õiguses sätestatud“ (punkt 53 ning 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus *Fremoluc NV*, C-343/17, punktid 20–24; 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus *K*, C-380/17, punkt 34, ja 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus *C*, C-257/17, punkt 31).
- 26 Käsitletaval juhul oli Itaalia riik – nagu Euroopa Kohus kohtuotsuses C-601/14 tuvastas – kohustatud järgima liidu õigust, mis kohustas teda teatava aja jooksul täitma kohustuse kehtestada oma territooriumil toime pandud vägivallakuritegude ohvritele kahju hüvitamise üldine skeem.
- 27 See kohustus, mille ülesanne on küll otsekohe ja otseselt reguleerida piiriüleseid olukordi, et soodustada teiste liikmesriikide elanike liikumisvabadust, oli siiski niisugune, et muutis üldise hüvitiskeemi tingimata kohaldatavaks ka Itaalia riigis elavate isikute suhtes.
- 28 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvab, et Itaalia riik võib olla seega kohustatud seda kaudset toimet direktiivi 2004/80 artikli 12 lõike 2 alusel otsekohe ja otse laiendama, lähtudes võrdse kohtlemise üldpõhimõttest (eraldi võetuna) ja/või kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõttest, mis on liidu õiguse üldpõhimõtted (ELL artikkel 18 ning harta artiklid 20 ja 21), sest just nende põhimõtete/õiguste tõttu ei saanud see riik direktiivi rakendada õigeaegselt ja muuta hüvitiskeem kohaldatavaks ainult piiriüleste olukordade suhtes, koheldes nii püsivalt oma territooriumil elavat kodanikku põhjendamatult diskrimineerivalt.

- 29 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) – kes viitab 2. veebruari 1989. aasta kohtuotsusele *Cowan*, C-186/87 (punkt 19) – arvab, et Euroopa Kohus näib andvat võrdse kohtlemise õigusele sõltumatu ja konkreetse jõu (käsitletaval juhul koos kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõttega) võrreldes aluslepingutes sätestatud põhivabadustele (ja nende hulgas liikumisvabadusele, mis on käsitletaval juhul asjakohane) antud jõuga.
- 30 Sellest vaatevinklist on võrdse kohtlemise üldpõhimõte, mis on liikmesriikide riigiõiguslike traditsioonide väljendus, sedasama liidu õiguskorda kandev struktuur.
- 31 Seepärast loovad võrdse kohtlemise ja/või kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtted kui liidu põhiõigused eespool nimetatud „puhtalt riigisiseste olukordade“ selle vajaliku seose liidu õigusega.
- 32 Selle seose ning ELL artiklis 18 sätestatud liidu aluspõhimõtete rikkumise tõttu koostoimes harta artiklis 20 ja artikli 21 lõikes 2 sätestatud aluspõhimõtete rikkumisega ning seetõttu, et on tuvastatud, et Itaalia riik ei rakendanud õigeaegselt direktiivi artikli 12 lõikes 2 nimetatud kohustust, arvab Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus), et peab esitama Euroopa Kohtule punktis a toodud eelotsuse küsimuse.

Teine eelotsuse küsimus

- 33 Kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on jaatav, on võimaluse tõttu, et Itaalia riigil on tekkinud vastutus Euroopa Liidu õiguse rikkumise eest, tarvis esitada ka punktis b nimetatud küsimus.
- 34 Euroopa Kohtu praktika kohaselt võib kahju hüvitada ka konkreetsetes vormis nii, et riigi seadusandja täiendab Euroopa Liidu õigusnorme sobivalt tagasiulatuvalt, kui sellest piisab liidu õiguse rikkumise kahjulike tagajärgede parandamiseks, v.a siiski juhul, kui on tõendatud võimalik suurem kahju, mida kanti seetõttu, et selle õigusnormiga tagatud eeliseid ei saanud õigeaegselt (10. juuli 1997. aasta kohtuotsus C-373/95, *Maso jt*, punktid 39–42).
- 35 Põhinäitaja selle kahju hindamisel ja välja arvutamisel, mida kandis isik, kellele riigi rikkumisega direktiivi 2004/80 liiga hilja ülevõtmise tõttu kahju põhjustati, on selle hüvitise summa, millele tal tahtliku vägivallakuriteo ohvrina oleks olnud õigus algselt.
- 36 Liidu õigus näeb ette, et hüvitis peab olema õiglane ja asjakohane (vt selle kohta direktiivi 2004/80 põhjendus 6 ja artikli 12 lõige 2; vt ka kohtujuristi 12. aprilli 2016. aasta ettepanek kohtuasjas C-601/14, punktid 86 ja 87).
- 37 Seepärast on Euroopa Kohtu tõlgendus, mis puudutab direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikes 2 nimetatud kahju „õiglust“ ja „asjakohasust“, sobiv selle analüüsimiseks, kas kriteeriumid, mida sisulistes küsimustes otsuse tegev kohus kasutab selle

- kahju välja arvutamisel, mida BV väidab end olevat kandud, on õiguslikult korrektsed.
- 38 Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) meenutab, et siseministri 31. augusti 2017. aasta dekreedis, mis anti 2016. aasta seaduse nr 122 artikli 11 lõike 3 alusel, on seksuaalkuriteo puhul ette nähtud hüvitis summas 4800 eurot. Niisuguse hüvitise tasub ühisfond, mille eesmärk on hüvitada kahju ka maffia kuritegude liiki kuritegude, väljapressimiste ja liigkasuvõtmise ohvritele.
 - 39 Üdisemalt ja siiski seetõttu, et puuduvad direktiivist 2004/80 endast tulenevad otsesed täpsed juhised, on Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvamusel, et hüvitise õigluse ja asjakohasuse kriteeriumide osas võib valida üldise juhise.
 - 40 Näib, et õigluse kriteeriumi eesmärk on tagada, et hüvitise (ja seega selle summa suuruse) puhul võetakse arvesse eelkõige seksuaalkuriteo olemuslikku raskusastet, asetades ohvrid nende võrdse väärikuse tõttu olukorda, mille eesmärk on võrdne kohtlemine. Kuriteo niisugust raskusastet on pealegi tunnustanud riigisisene seadusandja 2016. aasta seaduses nr 122 sätestatud regulatsiooni enda kontekstis, kui ta soovis soodustada juurdepääsuga eespool nimetatud ühisfondile just „seksuaalkuritegude ohvreid“ koos „tapmise“ ohvritega (artikli 11 lõige 3).
 - 41 Seevastu asjakohasuse kriteerium näib eeldavat hüvitise individuaalsust, mille puhul võetakse arvesse kuriteo asjakohaseid subjektiivseid ja objektiivseid asjaolusid.
 - 42 Selles küsimuses arvab Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus), et arvesse tuleb võtta neid erinevaid hüvitiste juhtumeid, mis jäävad ühisfondi kanda. Näiteks 1990. aasta seadusega nr 302 nähti nende huvides, kes said terroriaktide või organiseeritud kuritegevuse tagajärjel püsiva töövõimetuse, ette kahju hüvitamine „kuni 200 000 euro ulatuses“, olenevalt saadud töövõimetuse protsendist.
 - 43 Seejärel viitab ta oma kohtupraktikale, mis käsitleb kriteeriume, millest sisulistes küsimustes otsuse tegevad kohtud peavad juhinduma, kui arvutavad välja tsiviilhagi raames seksuaalkuriteoga põhjustatud kahju. Need kriteeriumid sõltuvad moraalse ja füüsilise vabaduse rikkumise astmest seksuaalsfääris, põhjustatud psüühilistest häiretest ning tagajärgedest individuaalses psühholoogilises plaanis ja isikutevahelistest suhetest, mõjust ajas ja kriminaalkorras karistatava teo mõjust ohvri isiksusele. Puhtalt orienteerumiseks summades võib märkida, et hiljuti on sisulistes küsimustes otsuse tegevate kohtute poolt seksuaalkuriteoga põhjustatud kahju eest arvutatud hüvitiste summa kõikunud 10 000 eurost (alaealisele, kuid piirduti ainult mittevaralise kahjuga) kuni 200 000 euroni (alaealisele). Ühe seksuaalse vägivalla katse puhul täisealise suhtes arvutati summaks 15 000 eurot.
 - 44 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) teab, et erinevalt tasandist, kus seadusandjal on ulatuslik kaalutusruum direktiiviga 2004/80 kehtestatud

hüvitisskeemi täielikul kindlaksmääramisel, kehtib isikule kahju hüvitamise tasandil põhimõte, mille kohaselt hüvitatakse kõik kahjulikud tagajärjed, mida ohver õigusvastase teo tõttu kandis.

- 45 Võttes aga arvesse asjaolu, et seadusandja kaalutlusruumi, mis on küll suur, peavad siiski tingimata piiritlema direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikega 2 kehtestatud õigluse ja asjakohasuse kriteeriumid, peab Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvates hüvitise ulatuse alal eksisteerima minimaalne vastavus niisuguste kriteeriumide ja nende eespool välja toodud kriteeriumide vahel, millest juhindutakse seksuaalkuriteoga põhjustatud mittevaralise kahju õiglasel väljaarvutamisel, isegi kui seejärel ei suudeta saavutada seda, et summa, mis hüvitada tuleb, vastaks summale, mis hüvitatakse, – mis oleks vaja saavutada.
- 46 Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvates on Itaalia seadusandja nende hüvitiste vastavusse viimisel, mida võib eespool viidatud seaduste kohaselt laiendada, lähtunud väljaarvutamise juhistena õiglastest kriteeriumidest (summade kindlaksmääramine hüvitatavate vägivallakuritegude raskusastme põhjal) ja asjakohastest kriteeriumidest (pidanud tähtsaks summa väljaarvutamist ka kuriteo konkreetseid asjaolusid arvestades).

Mis puudutab vastupidi Itaalia õigusnorme, mida punktis b esitatud eelotsuse küsimus käsitleb, siis tekib kahtlus, et nendes kindlaks määratud 4800 euro suuruse hüvitisega, mille summa on kindel (mis seega ilmselgelt „ei ole asjakohane“) ja naeruväärselt väike („ei ole õiglane“), on rikutud direktiivi 2004/80 artikli 12 lõikes 2 sätestatud.